

PROGRAM STUDIÓW PODYPLOMOWYCH

Pedagog specjalny w edukacji włączającej

Obowiązuje od roku akademickiego: 2024/2025

Część I. Informacje ogólne

1. **Nazwa jednostki prowadzącej kształcenie:** Wydział Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku
2. **Ogólne cele kształcenia:**

Studia są przeznaczone dla osób, które posiadają dyplom ukończenia studiów I, II stopnia lub jednolitych studiów magisterskich oraz kwalifikacje do prowadzenia przedmiotu lub prowadzenia zajęć i pragną nabyć kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z 22 sierpnia 2022r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli)

Urzeczywistniają one standardy przygotowania nauczycieli do praktycznej realizacji edukacji włączającej, rozumianej jako edukacja wszystkich uczniów, bez względu na charakter i specyfikę ich potrzeb edukacyjnych. Warunkiem powodzenia idei edukacji włączającej są kompetencje nauczycieli w zakresie pracy z uczniami o zróżnicowanych potrzebach rozwojowych i edukacyjnych w warunkach szkół ogólnodostępnych. Obecnie w szkołach ogólnodostępnych brakuje jednak kadr wykwalifikowanych w zakresie edukacji włączającej. Nowe Standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019r.) zmieniły niekorzystną sytuację poprzez szersze przygotowanie nauczycieli pedagogów specjalnych do pracy w placówkach włączających. Kształcenie zgodne z tymi standardami zapewnia nauczycielom pedagogom specjalnym wszechstronne przygotowywanie do wykonywania zadań w placówkach włączających. Program niniejszych podyplomowych studiów kwalifikacyjnych jest zgodny z Załącznikiem nr 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019r. określającego standard kształcenia na studiach podyplomowych przygotowujących do wykonywania zawodu nauczyciela w zakresie edukacji włączającej. Absolwenci studiów uzyskują pogłębioną wiedzę oraz

nabędą kompetencje w zakresie identyfikowania potrzeb dzieci i uczniów w podejściu funkcjonalnym oraz planowania, realizowania i monitorowania działań wspierających w placówkach włączających; nauczania w grupach zróżnicowanych z uwzględnieniem zasad uniwersalnego projektowania nauczania oraz efektywnego wykorzystania nowych technologii; nowoczesnych metod organizacji zespołów nauczycieli i specjalistów współpracujących na rzecz zapewnienia wysokiej jakości edukacji włączającej; efektywnych metod współpracy z rodzicami i prawnymi opiekunami uczniów i dzieci z niepełnosprawnościami; współczesnych, opartych na dowodach, metod kształtowania relacji w heterogenicznych grupach uczniów i dzieci, rozwijania kompetencji społecznych oraz zapobiegania podejmowaniu przez dzieci i uczniów zachowań problemowych.

3. **Umiejscowienie studiów w dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty uczenia się:** dziedzina nauk społecznych oraz dziedzina nauk medycznych i nauk o zdrowiu (dyscypliny naukowe: pedagogika, psychologia, nauki medyczne)
4. **Wskazanie, w jaki sposób w procesie definiowania efektów uczenia się uwzględniono zapotrzebowanie otoczenia społeczno-gospodarczego:** Program studiów podyplomowych, w tym efekty uczenia się, został przygotowany zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Edukacji Narodowej.
5. **Liczba semestrów:** 3
6. **Łączna liczba punktów ECTS umożliwiająca ukończenie studiów podyplomowych:** 48
7. **Łączna liczba godzin zajęć na studiach podyplomowych:** 495
8. **Wymagania wstępne:** posiadanie dyplomu (studia I stopnia, studia II stopnia, jednolite studia magisterskie), posiadanie kwalifikacji do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć (Art. 2.4.1 Rozporządzenia z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela
9. **Kwalifikacje nadawane po ukończeniu studiów podyplomowych na poziomie:**
Poziom 7
10. **Zaopiniowano na Radzie Wydziału w dniu:** 19.09.2024r.

Osoby prowadzące kształcenie

Kształcenie służące osiągnięciu efektów uczenia się jest prowadzone przez nauczycieli akademickich i inne osoby posiadające kompetencje zawodowe lub naukowe oraz doświadczenie w zakresie właściwym dla prowadzonych zajęć. W kształceniu bierze udział co najmniej jedna osoba prowadząca badania naukowe w dyscyplinie naukowej pedagogika, w zakresie pedagogiki specjalnej, lub w dyscyplinie naukowej psychologia. W kształceniu biorą udział wyłącznie osoby uczestniczące w kształceniu przygotowującym do wykonywania zawodu nauczyciela, prowadzonym przez uczelnię w ramach jednolitych studiów magisterskich na kierunku pedagogika specjalna.

Profil kompetencyjny absolwenta podyplomowych studiów kwalifikacyjnych

Absolwent studiów podyplomowych kwalifikacyjnych prezentuje humanistyczną postawę otwartości i dialogu, szacunku dla innych, wrażliwości na potrzeby człowieka – szczególnie niepełnosprawnego i wymagającego pomocy. Posiada on przekonanie, że publiczny system szkolny ma za zadanie zapewnić wszystkim obywatelom w odpowiednim wieku dostęp do edukacji włączającej o wysokiej jakości. Jest on zatem gotów do podejmowania zadań zawodowych w pracy ze wszystkimi uczniami, bez względu na charakter i specyfikę ich potrzeb edukacyjnych. Przejawem tej gotowości jest właściwa postawa wobec edukacji włączającej oraz przekonanie o własnej skuteczności w roli nauczyciela pedagoga specjalnego. Absolwent ma świadomość, że zapewnienie edukacji włączającej o wysokiej jakości wymaga od wszystkich pracowników systemu oświaty zaangażowania na rzecz stałej poprawy funkcjonowania przedszkoli, szkół i innych placówek edukacyjnych. Aby sprostać temu zadaniu absolwent jest przygotowany do budowania relacji opartych na wzajemnym rozumieniu i zaufaniu między wszystkimi podmiotami procesu kształcenia; inicjowania i organizowania współpracy między nauczycielami i innymi specjalistami zaangażowanymi w proces kształcenia oraz dzielenia się nabytą wiedzą i umiejętnościami ze współpracownikami, rodzicami i opiekunami prawnymi uczniów. Ponadto, absolwent posiada wiedzę i umiejętności w zakresie pracy z dziećmi i uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych w szczególności: prowadzenia oceny funkcjonalnej z wykorzystaniem współczesnych narzędzi i metod diagnostycznych; konstruowania i realizowania i ewaluowania indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych; skutecznego nauczania grup zróżnicowanych z wykorzystaniem współczesnej metodyki uniwersalnego projektowania nauczania oraz technologii informacyjnej; kształtowania właściwych relacji w grupach rówieśniczych oraz wspomagania rozwoju kompetencji społecznych. Praktyczne umiejętności absolwenta będą

wsparte aktualną wiedzą teoretyczną z zakresu psychologii, etyki, prawa, pedagogiki specjalnej i włączającej, w tym wiedzą na temat metod o potwierdzonej empirycznie skuteczności.

Rola nauczyciela pedagoga specjalnego w zakresie edukacji włączającej w przedszkolu i szkole

Nowoczesny model realizacji edukacji włączającej ujmuje w sposób szeroki rolę nauczyciela pedagoga specjalnego w placówkach włączających. Rola ta łączy zadania związane z bezpośrednią pracą pedagogiczną z dziećmi i uczniami z zadaniami koordynującymi pracę zespołu nauczycieli i innych specjalistów. W szczególności polega ona na: – dostosowywaniu sposobów nauczania do możliwości i potrzeb poszczególnych uczniów; wspieraniu rozwoju ogólnego dobrostanu uczniów; uczestniczeniu w rozpoznawaniu i rozwiązywaniu problemów edukacyjnych uczniów, z uwzględnieniem ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień; przeciwdziałaniu niepowodzeniom edukacyjnym lub trudnościom w funkcjonowaniu uczniów, w tym przezwyciężenie barier w zakresie włączenia uczniów w zajęcia realizowane wspólnie z oddziałem szkolnym; ścisłej współpracy z rodzinami i środowiskiem edukacyjno-wychowawczym we wspomaganiu rozwoju dzieci i uczniów, realizacji programu nauczania i wspieraniu procesów wychowania.

Kwalifikacje zawodowe

Nauczyciel kończąc studia kwalifikacyjne uzyskuje nowe kwalifikacje w zakresie edukacji włączającej oraz nauczyciela pedagoga specjalnego.

Zyskuje wiedzę i umiejętności w zakresie pracy z uczniami ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w grupach i klasach w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych.

Podstawy prawne

– rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 453).

– rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. z 2023 r. poz. 2102).

– rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).

CZEŚĆ II. Efekty uczenia się.

Ramowe efekty uczenia się zostały opracowane na podstawie załącznika nr 3 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. z 2024 r. poz. 453). Tabela poniższa odnosi efekty uczenia się do charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4 – poziomy 7.

Tabela nr 1. Efekty uczenia się osiągnięte przez słuchaczy, ich odniesienia do PRK oraz sposoby ich weryfikacji.

Efekty uczenia się	Odniesienie do charakterystyk drugiego stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji typowych dla kwalifikacji uzyskiwanych w ramach szkolnictwa wyższego po uzyskaniu kwalifikacji pełnej na poziomie 4	Sposoby weryfikacji efektów uczenia się
Słuchacz zna i rozumie:		
C.2.W1. psychologiczne uwarunkowania rozwoju dzieci i uczniów: środowisko rozwoju – strukturę i konsekwencje, czynniki zakłócające proces rozwoju, konsekwencje niepunktualności wydarzeń życiowych, mechanizm adaptacji i trudności przystosowawczych, zaburzenia i opóźnienia rozwojowe, wyzwania rozwojowe, koncepcje jakości życia i dobrostanu;	P7S_ WG	Egzamin pisemny
C.2.W2. psychologiczne uwarunkowania kształcenia dzieci i uczniów: proces uczenia się w kontekście specjalnych potrzeb edukacyjnych, uwarunkowania i konsekwencje motywacji do uczenia się i osiągnięć, powodzenia i niepowodzenia szkolne – przyczyny i skutki; koncepcję zrównoważonego rozwoju; sytuację szkolną ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; psychologiczne mechanizmy przebiegu i oceny efektów procesu uczenia się uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; sposoby identyfikacji uzdolnień ucznia; zagadnienie pomocy psychologicznej dla ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; sposoby wspomagania osób pracujących z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;	P7S_ WK	Egzamin pisemny
C.2.W3. podstawy psychologii wychowawczej i psychoprofilaktyki: proces wychowawczy w kontekście wyzwań rozwojowych dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, psychologiczne wymiary interakcji wychowawczej oraz strategii oddziaływań wychowawczych, wychowanie do wartości i odpowiedzialności,	P7S_ W K	Egzamin pisemny

<p>kształtowanie postaw prospołecznych, kompetencje emocjonalno-społeczne (rozwój, zakłócenia, diagnoza, warunki i możliwości kształtowania), źródła niedostosowania społecznego i diagnozę jego ryzyka, psychologiczne konsekwencje zaniedbań środowiskowych, trudności wychowawcze i adaptacyjne wynikające ze zmiany środowiska życia, założenia profilaktyki uniwersalnej i selektywnej, postawy i style wychowawcze;</p>		
<p>C.2.W4. podstawy psychologii klinicznej dzieci i młodzieży: pojęcie normy, normalności i zdrowia, zaburzenia zdrowia psychicznego w okresie dzieciństwa i dorastania, specyfikę zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji, w tym emocjonalnych i behawioralnych, całościowe zaburzenia rozwoju, uwarunkowania problemów klinicznych w rozwoju dzieci i młodzieży; problematykę stresu i sytuacji kryzysowych oraz sposoby radzenia sobie z nimi, psychologicznych następstw doświadczeń traumatycznych, w tym choroby przewlekłej lub niepełnosprawności, psychologicznych aspektów zaburzeń komunikacji językowej, psychologicznych metod diagnozy problemów związanych ze zdrowiem, chorobą i niepełnosprawnością; formy pomocy psychologicznej w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych</p>	P7S_WZ	Zaliczenie
<p>C.2.W5. podstawy psychologii rehabilitacji: zagadnienia niepełnosprawności i rehabilitacji, niepełnosprawności w kontekście zdrowia, niepełnosprawności z perspektywy rozwojowej, potrzeb dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi, psychologicznych konsekwencji niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej oraz choroby przewlekłej, problemów życiowych i możliwości rozwojowych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz z chorobami przewlekłymi; istotę i psychospołeczne konsekwencje widocznej i niewidocznej niepełnosprawności lub choroby przewlekłej; psychologiczne mechanizmy postrzegania własnej niepełnosprawności i choroby przewlekłej; zagadnienie niepełnosprawności i choroby przewlekłej w kontekście obrazu</p>	P7S_WG	Zaliczenie

<p>siebie i społecznego postrzegania dzieci i młodzieży; procesy stereotypizacji, stygmatyzacji i automarginalizacji; psychospołeczną adaptację do życia z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą – zmiany rozwojowe, istotę i uwarunkowania satysfakcjonującej jakości życia; pozytywne aspekty rozwojowe w kontekście niepełnosprawności i choroby przewlekłej; zewnętrzne i wewnętrzne zasoby w rozwijaniu potencjału dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą; tradycyjne i współczesne podejścia w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą; znaczenie udziału w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością – pojęcie samotroski i partnerstwa w procesie oddziaływań terapeutyczno-rehabilitacyjnych; formy wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi; zasady wspomagania rozwoju twórczości i zainteresowań.</p>		
<p>C.3.W1. podstawowe problemy pedagogiki specjalnej jako nauki interdyscyplinarnej: pojęcia, cele, zadania, zasady i zakres, historyczny kontekst opieki i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością i niedostosowanych społecznie w ujęciu historycznym; współczesne tendencje w pedagogice specjalnej; wspólne i swoiste problemy osób z różnymi niepełnosprawnościami (od mikrodeficytów centralnego układu nerwowego po całościowe zaburzenia w rozwoju), niedostosowanych społecznie lub uzdolnionych; skalę i dynamikę zjawiska niepełnosprawności w Polsce i na świecie; systemy kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce i innych państwach; zasady wyrównywania szans edukacyjnych; system kształcenia pedagogów specjalnych</p>	P7S_WG	Zaliczenie
<p>C.3.W2. zakresy pedagogiki specjalnej: surdopedagogikę, tyflopedagogikę, edukację i rehabilitację osób z niepełnosprawnością intelektualną, pedagogikę resocjalizacyjną, pedagogikę korekcyjną (terapię pedagogiczną), pedagogikę leczniczo - terapeutyczną;</p>	P7S_WG	Zaliczenie
<p>C.3.W3. regulacje prawne w zakresie</p>	P7S_WK	Zaliczenie

kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i zasady orzekania w tym zakresie; zasady organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej; aspekty klasyfikowania i oceniania uczniów;		
C.3.W4. specyfikę pracy opiekuńczo - wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej: zasady, metody i formy opieki oraz wychowania; zasady działalności placówek rehabilitacyjnych, resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych z uwzględnieniem problemów związanych z ich funkcjonowaniem; zagadnienia poradnictwa edukacyjno- zawodowego, opieki zdrowotnej, edukacji zdrowotnej i seksualnej;	P7S_WG	Projekt grupowy
C.3.W5. sytuację rodziny dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: koncepcje adaptacji rodziny w kontekście niepełnosprawności lub choroby przewlekłej dziecka i ucznia, problemy adaptacji, utrudnienia życiowe, wsparcie społeczne; uwarunkowania specyfiki pracy z rodziną dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, założenia i metody wspierania rodziny tego dziecka w całym cyklu jego życia; możliwości wspierania funkcjonowania dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w rodzinie; zagadnienia relacji między rodziną dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a specjalistami.	P7S_W G	Projekt grupowy
C.5.W1. dydaktykę specjalną jako naukę teoretyczną i empiryczną, klasyfikację dydaktyki specjalnej na dydaktyki szczegółowe; dydaktykę specjalną w kontekście porównawczym i interdyscyplinarnym;	P7S_WG	Egzamin pisemny
C.5.W2. koncepcje i systemy dydaktyczne kształcenia specjalnego;	P7S_WG; P7S_WK	Egzamin pisemny
C.5.W3. organizację procesu kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi: zasady, metody, proces kształcenia w aspekcie trudności związanych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi dzieci i uczniów z różnymi zaburzeniami w rozwoju, zasady ewaluacji i efektywność podejmowanych działań edukacyjnych.	P7S_WG	Egzamin pisemny
C.6.W1. podstawy, cele, założenia, obszary i cechy diagnozy;	P7S_WG	Egzamin pisemny,

		projekt indywidualny
C.6.W2. procedury badań diagnostycznych i eksperymentalnych w pedagogice specjalnej – analizy jakościowe i ilościowe;	P7S_WG	Egzamin pisemny
C.6.W3. przydatność metod diagnostycznych w ocenie specyfiki zaburzeń w rozwoju;	P7S_WG	Egzamin pisemny, projekt indywidualny
C.6.W4. wybrane metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego dzieci i uczniów oraz czynniki środowiskowe wpływające na to funkcjonowanie;	P7S_WG	Egzamin pisemny, projekt indywidualny
C.6.W5. ocenę skuteczności stosowanych metod wychowania, kształcenia, rehabilitacji, resocjalizacji i socjoterapii;	P7S_WG	Egzamin pisemny
C.6.W6. rolę i miejsce diagnostyki opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, resocjalizacyjnej i socjoterapeutycznej w pracy różnych instytucji;	P7S_WG	Egzamin pisemny
D.1.W1. pojęcia edukacji włączającej, integracyjnej i ogólnodostępnej; specjalne potrzeby edukacyjne;	P7S_WG	Zaliczenie
D.1.W2. podstawy i konsekwencje procesu wykluczania; zagadnienie grup defaworyzowanych; zagrożenia wykluczeniem;	P7S_WK	Zaliczenie
D.1.W3. postawy społeczne – stereotypy, stygmaty, piętna; strategie przeciwdziałania postawom dyskryminacyjnym;	P7S_WG	Zaliczenie
D.1.W4. teoretyczne podstawy edukacji włączającej; genezę edukacji włączającej w Polsce i na świecie; rozwój edukacji włączającej w międzynarodowym ujęciu porównawczym; społeczny, psychologiczny i prawny wymiar edukacji włączającej;	P7S_WG, P7S_WK	Zaliczenie
D.1.W5. koncepcję wspólnych i swoistych potrzeb dzieci i uczniów i jej konsekwencje dla procesu edukacji;	P7S_WG	Zaliczenie
D.1.W6. polskie i międzynarodowe regulacje prawne związane z problematyką inkluzji społecznej, w tym edukacyjnej; system edukacji włączającej w Polsce; typy szkół i ich charakterystykę; organizację wsparcia edukacji włączającej; zasady finansowania edukacji uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w Polsce;	P7S_WK	Zaliczenie
D.1.W7. zasady orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego w Polsce;	P7S_WK	Zaliczenie

D.1.W8. zasady kształcenia kadr w zakresie edukacji włączającej; obszary kompetencji nauczycieli w edukacji włączającej; system wsparcia i doskonalenia zawodowego nauczycieli.	P7S_WK	Zaliczenie
D.2.W1. pojęcie i proces diagnozowania specjalnych potrzeb edukacyjnych; założenia różnicowej i funkcjonalnej diagnozy; kryteria diagnostyczne (ICD, DSM, ICF); wybrane narzędzia diagnozy potrzeb edukacyjnych;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.2.W2. założenia i zasady konstruowania indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz zasady i metody ich ewaluacji.	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.3.W1. istotę i zalety nauczania otwartego w edukacji włączającej; specyfikę pracy w grupie zróżnicowanej, zasady projektowania przestrzeni klasy szkolnej; style poznawcze i strategie uczenia się oraz style nauczania w kontekście grupy heterogenicznej;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.3.W2. metodykę wdrażania nauczania otwartego; modele nauczania indywidualizującego;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.3.W3. pojęcie i zasady uniwersalnego projektowania zajęć;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.3.W4. rolę nowych technologii w dostosowaniu nauczania do potrzeb dzieci i uczniów;	P7S_WK	Zaliczenie
D.3.W5. metody nauczania (konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania i ich adaptację do zróżnicowanych potrzeb dzieci i uczniów, metody aktywizujące, metodę projektów, pracę badawczą dziecka i ucznia), alternatywne sposoby uczenia się i elastycznego nauczania;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.3.W6. formy organizacyjne pracy na lekcji (pracę zbiorową, grupową, indywidualną, tutoring uczniowski w klasach włączających); modele nauczania w małych grupach w klasach włączających;	P7S_WG	Projekt indywidualny, Egzamin pisemny
D.3.W7. modele współpracy nauczycieli i specjalistów oraz ich konsekwencje dla organizacji zajęć edukacyjnych;	P7S_WG	Zaliczenie
D.3.W8. sposoby i zasady kontroli postępów i oceniania w klasach włączających; znaczenie i sposoby udzielania informacji zwrotnej uczniom w klasach włączających; ocenianie wspierające uczenie się.	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.4.W1. pojęcia wychowania i rozwoju: funkcje wychowania, style wychowania,	P7S_WG	Projekt grupowy

zagadnienia przymusu i swobody w wychowaniu, wychowania adaptacyjnego i emancypacyjnego; zagadnienie wychowania w kontekście manipulacji; problematykę podmiotowości w wychowaniu;		
D.4.W2. zasady współpracy środowisk wychowawczych w procesie wychowania;	P7S_WG	Zaliczenie
D.4.W3. konteksty wychowania: kulturę i współczesne media;	P7S_WK	Zaliczenie
D.4.W4. istotę programu wychowawczego szkoły;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.4.W5. uwarunkowania agresji i przemocy w szkole; pojęcia przemocy symbolicznej, przemocy dorosłych i przemocy rówieśniczej;	P7S_WK	Projekt grupowy
D.4.W6. miejsce przedszkola i szkoły jako instytucji wychowawczej;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.4.W7. pojęcia stylów i postaw wychowawczych w przedszkolu i szkole, postaw nauczycieli, dzieci i uczniów;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.4.W8. cechy środowiska kształcenia i wychowania;	P7S_WG	Projekt indywidualny
D.4.W9. zasady życia społecznego i wychowania;	P7S_WG	Projekt grupowy
D.4.W10. zachowania ryzykowne (tradycyjne i nowoczesne), uwarunkowania podejmowania tych zachowań oraz zachowania ryzykowne online i offline;	P7S_WK	Projekt grupowy
D.4.W11. problematykę uzależnienia i zagrożenia uzależnieniem;	P7S_WK	Projekt grupowy
D.4.W12. przesłanki teoretyczne programów profilaktycznych uzależnień oraz programów zapobiegania samobójstwom dzieci i młodzieży;	P7S_WK	Projekt grupowy
D.4.W13. metodykę wykorzystywania konstruowanych programów wychowawczych, ich założenia teoretyczne oraz klasyfikacje programów kształtowania postaw wobec dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami i relacji w grupach rówieśniczych.	P7S_WK	Projekt indywidualny
D.6.W1. specyfikę przedszkola, szkoły lub placówki systemu oświaty, w której jest realizowana praktyka, w szczególności działania edukacyjne, terapeutyczne i opiekuńcze - -wychowawcze, organizację pracy, zakresy zadań pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz rodzaj prowadzonej dokumentacji;	P7S_WK	Dokumentacja praktyki – opis funkcjonowania placówki
D.6.W2. specyfikę edukacji włączającej dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami	P7S_WK	Zaliczenie

edukacyjnymi;		
D.6.W3. zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolu i uczniom w szkole lub placówce systemu oświaty i poza nimi.	P7S_WK	Zaliczenie
W zakresie umiejętności absolwent potrafi:		
C.2.U1. analizować zjawiska, zależności, związki i problemy zachodzące w obszarze procesu nauczania -uczenia się dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, odwołując się do wiedzy psychologicznej;	P7S_UW	Egzamin pisemny
C.2.U2. omówić psychologiczny kontekst procesu wychowania dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;	P7S_UK	Egzamin pisemny, Projekt grupowy
C.2.U3. opisać przebieg procesu psychospołecznej adaptacji do życia z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą w kontekście uzyskania satysfakcjonującej jakości życia, odwołując się do wybranych koncepcji psychologicznych;	P7S_UW	Zaliczenie
C.2.U4. identyfikować zewnętrzne i wewnętrzne zasoby kluczowe w rozwijaniu potencjału dzieci i uczniów z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą.	P7S_UW	Ustne zaliczenie praktyki
C.3.U1. identyfikować i interpretować złożone zjawiska i systemy wsparcia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, ukazując ich powiązania z różnymi zakresami pedagogiki specjalnej i dziedzinami nauk społecznych, humanistycznych, medycznych i nauk o zdrowiu;	P7S_UW	Zaliczenie
C.3.U2. dokonać krytycznej analizy systemów wsparcia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wykorzystując wybrane aktualne ujęcia koncepcyjne;	P7S_UW	Zaliczenie
C.5.U1. projektować zajęcia edukacyjne, stosować niestandardowe rozwiązania konkretnych problemów z zakresu dydaktyki specjalnej;	P7S_UW	Egzamin pisemny, Projekt indywidualny
C.5.U2. indywidualizować zadania, dostosowywać metody i treści nauczania do potrzeb dzieci i uczniów, zwiększać umiejętności poznawcze, kompetencje społeczne i integrację rówieśniczą;	P7S_UW	Egzamin pisemny, Projekt indywidualny
C.5.U3. pracować w zespole, pełniąc w nim różne role, podejmować i wyznaczać zadania, planować i realizować złożone działania	P7S_UO	Ocena funkcjonowania studenta

pedagogiczne.		dokonana przez opiekuna praktyk, Projekt indywidualny
C.6.U1. analizować dokumenty i prace dziecka i ucznia pod kątem określenia jego możliwości i specjalnych potrzeb edukacyjnych oraz środowiskowych uwarunkowań jego funkcjonowania;	P7S_UW	Projekt indywidualny, Dokumentacja praktyk – studium przypadku
C.6.U2. interpretować wyniki diagnozy pedagogicznej;	P7S_UW	Egzamin pisemny, Projekt indywidualny
C.6.U3. konstruować proste narzędzia do diagnozy pedagogicznej;	P7S_UW	Egzamin pisemny, Projekt indywidualny
C.6.U4. planować ewaluacje procesu edukacyjno-terapeutycznego dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.	P7S_UW	Egzamin pisemny, Projekt indywidualny
D.1.U1. identyfikować obszary wykluczenia społecznego oraz wskazywać jego przyczyny i symptomy w powiązaniu z różnymi zakresami pedagogiki specjalnej i dziedziną nauk społecznych;	P7S_UW	Projekt grupowy
D.1.U2. wyjaśnić proces wykluczenia społecznego oraz wskazać jego konsekwencje, wykorzystując aktualną wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki specjalnej w powiązaniu z dziedzinami nauk społecznych i humanistycznych;	P7S_UK	Projekt grupowy
D.1.U3. zaprojektować badania efektywności modelu edukacji włączającej.	P7W_UO	Zaliczenie
D.2.U1. dokonać funkcjonalnej charakterystyki dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; określić potrzeby edukacyjne i uwarunkowania kształcenia dzieci i uczniów: z niepełnosprawnością intelektualną, dysfunkcją wzroku, dysfunkcją słuchu, chorobą przewlekłą, w tym psychiczną, niedostosowanych społecznie, zagrożonych niedostosowaniem społecznym, z zaburzeniami zachowania i emocji, całościowym zaburzeniem rozwoju, zaburzeniami ruchu, niepowodzeniami szkolnymi wynikającymi ze specyficznych trudności w uczeniu się, zaburzeniami	P7S_UW; P7S_UO	Projekt indywidualny

komunikacji i sprawności językowych, trudnościami adaptacyjnymi związanymi z doświadczeniem migracyjnym, trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi i wyznaniowymi oraz uczniów uzdolnionych;		
D.2.U2. przeprowadzić diagnozę edukacyjnych potrzeb dziecka i ucznia oraz diagnozę relacji społecznych w grupie rówieśniczej;	P7S_UW	Projekt indywidualny
D.2.U3. określić obszary i wskazania terapeutyczne dla dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;	P7S_UW	Projekt indywidualny
D.2.U4. zaprojektować proces ewaluacji indywidualnych programów edukacyjnych.	P7S_UW	Projekt indywidualny
D.3.U1. projektować zajęcia dla zróżnicowanych grup dzieci i uczniów;	P7S_UW	Projekt indywidualny
D.3.U2. dobierać i adaptować środki dydaktyczne do potrzeb dziecka i ucznia; opracowywać materiały dydaktyczne zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania zajęć; dostosować treści i formy sprawdzianów do możliwości uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;	P7S_UW	Projekt indywidualny
D.3.U3. motywować dziecko i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; rozwijać jego ciekawość, aktywność i samodzielność, wspierać motywację do uczenia się;	P7S_UW	Projekt indywidualny
D.3.U4. stosować ocenianie wspierające uczenie się.	P7S_UW;	Projekt indywidualny
D.4.U1. rozpoznać relacje społeczne w przedszkolu i grupie przedszkolnej lub w szkole i klasie szkolnej;	P7S_UW;	Dokumentacja praktyki – charakterystyka relacji społecznych w grupie/klasie
D.4.U2. diagnozować potrzeby, oczekiwania i zasoby podmiotów życia przedszkolnego i szkolnego;	P7S_UW; P7S_UO	Projekt grupowy
D.4.U3. projektować zajęcia dla zróżnicowanych grup dzieci i uczniów;	P7S_UW;	Projekt indywidualny, Zaliczenie
D.4.U4. określić cele podejmowanych działań wychowawczych w grupie przedszkolnej i klasie szkolnej, konstruować programy wychowawcze oraz dokonywać ich ewaluacji;	P7S_UW;	Projekt indywidualny
D.4.U5. diagnozować zachowania świadczące o wystąpieniu konfliktu w grupie zróżnicowanej;	P7S_UW;	Projekt grupowy

D.4.U6. rozpoznać przyczyny agresji i przemocy w przedszkolu i szkole oraz podejmować działania profilaktyczne;	P7S_UW;	Projekt grupowy
D.4.U7. odróżnić sprawcę od ofiary przemocy;	P7S_UW;	Projekt grupowy
D.4.U8. tworzyć programy kształtujące kompetencje społeczno-emocjonalne dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami i stosować te programy w grupach przedszkolnych i klasach włączających;	P7S_UW;	Projekt indywidualny
D.4.U9. ocenić efektywność programów rozwijających kompetencje społeczno - emocjonalne dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami;	P7S_UW	Projekt indywidualny
D.4.U10. budować programy kształtowania postaw wobec dzieci i uczniów z niepełnosprawnościami i relacji rówieśniczych w grupach integracyjnych.	P7S_UW	Projekt indywidualny
D.6.U1. zaobserwować funkcjonowanie dziecka i ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i nauczyciela w przedszkolu, szkole lub placówce systemu oświaty;	P7S_UW	Dokumentacja praktyk – studium przypadku
D.6.U2. dokonać analizy i interpretacji zaobserwowanych lub doświadczonych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.	P7S_UW, P7S_UK	Dokumentacja praktyk – studium przypadku
W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:		
C.2.K1. korzystania z wiedzy z zakresu psychologii rehabilitacji i niepełnosprawności w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych oraz zasięgania opinii psychologów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązywaniem problemów;	P7S_KK	Zaliczenie
C.2.K2. prezentowania właściwej postawy wobec dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.	P7S_KR	Projekt indywidualny; Ocena opiekuna praktyk
C.3.K1. organizowania kształcenia dzieci i uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zgodnie z przepisami prawa;	P7S_KO	Zaliczenie
C.3.K2. przestrzegania zasad etyki w pracy z dziećmi i uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;	P7S_KR, P7S_KO	Projekt indywidualny; Ocena opiekuna praktyk
C.3.K3. ciągłego dokształcania zawodowego;	P7S_KR	Egzamin pisemny; projekt

		indywidualny;
C.3.K4. przyjęcia odpowiedzialności za własne przygotowanie do pracy z rodziną dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.	P7S_KR	Projekt grupowy
C.5.K1. odpowiedzialnego pełnienia roli zawodowej związanej z działalnością dydaktyczną;	P7S_KR	Egzamin pisemny; projekt indywidualny; ocena opiekuna praktyk
C.5.K2. wykazywania cech refleksyjnego praktyka, świadomego znaczenia profesjonalizmu w pracy zawodowej;	P7S_KR	Projekt indywidualny; Zaliczenie
C.5.K3. samodoskonalenia.	P7S_KR	Projekt indywidualny;
C.6.K1. przyjęcia odpowiedzialności za podejmowane decyzje związane z organizacją procesu diagnostycznego i postdiagnostycznego;	P7S_KR	Ocena opiekuna praktyk, Egzamin pisemny
C.6.K2. podejmowania współpracy z nauczycielami, specjalistami, rodzicami lub opiekunami, dziećmi i uczniami w poszukiwaniu przyczyn trudności;	P7S_KO	Ocena opiekuna praktyk Egzamin pisemny, Projekt indywidualny
C.6.K3. dzielenia się wiedzą z nauczycielami prowadzącymi zajęcia z dzieckiem lub uczniem i jego rodzicami lub opiekunami na rzecz zapewniania mu optymalnych warunków rozwoju w środowisku włączającym.	P7S_KO	Ocena opiekuna praktyk; egzamin pisemny
D.1.K1. poszerzania wiedzy w celu własnego rozwoju zawodowego;	P7S_KK	Projekt indywidualny; Egzamin pisemny
D.1.K2. świadomego podejmowania zobowiązań społecznych związanych z realizacją zadań zawodowych pedagoga specjalnego	P7S_KO	Projekt indywidualny;
D.2.K1. przyjęcia odpowiedzialności za podejmowane decyzje związane z organizacją procesu edukacyjno - terapeutycznego w edukacji włączającej;	P7S_KR	Projekt indywidualny, zaliczenie
D.2.K2. postępowania zgodnego z zasadami etyki zawodowej w procesie rozpoznawania specjalnych potrzeb edukacyjnych i określania wskazań terapeutycznych	P7S_KR	Projekt indywidualny;

D.3.K1. podjęcia odpowiedzialności za podejmowane decyzje w edukacji włączającej.	P7S_KO	Projekt indywidualny, Ocena opiekuna praktyk, Zaliczenie
D.4.K1. przyjęcia odpowiedzialności za podejmowane decyzje związane z organizacją procesu edukacyjno - terapeutycznego w przedszkolu i grupie przedszkolnej lub w szkole i klasie szkolnej;	P7S_KR	Zaliczenie
D.4.K2. postępowania zgodnego z zasadami etyki zawodowej w procesie rozpoznawania zachowań świadczących o wystąpieniu konfliktu lub stosowaniu przemocy i określania działań interwencyjnych, w tym wskazań terapeutycznych.	P7S_KR	Projekt grupowy
D.6.K1. skutecznego współdziałania z opiekunem praktyk zawodowych oraz z nauczycielami w celu poszerzania swojej wiedzy.	P7S_KO	Ocena opiekuna praktyk

CZĘŚĆ III. Opis procesu prowadzącego do uzyskania efektów uczenia się.

Program studiów jest adresowany do dla osób, które posiadają dyplom ukończenia studiów I, II stopnia lub jednolitych studiów magisterskich oraz kwalifikacje do prowadzenia przedmiotu lub prowadzenia zajęć i pragną nabyć kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego w przedszkolach i szkołach (zgodnie Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz Rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z 22 sierpnia 2022r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli).

Ramowy plan i program studiów obejmuje siatkę przedmiotów wraz przypisaną im liczbą godzin, punktami ECTS, formami realizacji oraz rekomendowanymi sposobami zaliczenia. Przedmioty zostały rozmieszczone w poszczególnych semestrach studiów tak, aby zachować logikę zdobywania wiedzy i nabywania umiejętności oraz stosownych kompetencji społecznych przez słuchaczy. Uzupełnieniem planu studiów są ramowe programy poszczególnych przedmiotów. Zawierają one ogólne cele kształcenia, treści kształcenia i odniesienia do efektów kształcenia opisanych w poprzednim rozdziale oraz zalecaną literaturę.

Tabela nr 2. Ramowy plan studiów z podziałem na semestry

Semestr I

Lp.	Nazwa przedmiotu	Typ (forma) zajęć np.: wykład, ćwiczenia, seminarium, warsztaty, konwersatorium, laboratorium, etc.)	Czas trwania 150	Sposób zaliczenia	Punkty ECTS 16
C2	Psychologia edukacyjna i rozwojowa	Wykład	30 godzin	Egzamin	3
C2	Psychologia kliniczna i rehabilitacyjna	Wykład	30 godzin	Zaliczenie na ocenę	3
C3	Pedagogika specjalna	Wykład	30 godzin	Zaliczenie na ocenę	3
C3	Prawne podstawy kształcenia specjalnego	Wykład	10 godzin	Zaliczenie na ocenę	1
C3	Praca opiekuńczo-wychowawcza i resocjalizacyjna	Wykład	10 godzin	Projekt grupowy	1
C3	Praca z rodziną dzieci z niepełnosprawnością	Ćwiczenia	10 godzin	Projekt grupowy	1
D1	Teoria edukacji integracyjnej i włączającej	Wykład	30 godzin	Zaliczenie na ocenę	4

SEMESTR II

Lp.	Nazwa przedmiotu	Typ (forma) zajęć np.: wykład, ćwiczenia, seminarium, warsztaty, konwersatorium, laboratorium, etc.)	Czas trwania 160	Sposób zaliczenia	Punkty ECTS 15
C5	Dydaktyka specjalna	Wykład 15/ ćwiczenia 15	30	Egzamin	4
C6	Diagnostyka w pedagogice specjalnej	Wykład 15/ ćwiczenia 15	30	Egzamin	4
D3	Metodyka kształcenia w grupa zróżnicowanej	Wykład 20/ Warsztaty 20	40	Projekt indywidualny	4
D6	Praktyki zawodowe 1		60	praktyki	3

Semestr III

Lp.	Nazwa przedmiotu	Typ (forma) zajęć np.: wykład, ćwiczenia, seminarium, warsztaty, konwersatorium, laboratorium, etc.)	Czas trwania 185	Sposób zaliczenia	Punkty ECTS 17
D2	Diagnoza potrzeb edukacyjnych, planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających	Wykład 30 Warsztaty 30	60	Projekt indywidualny	6
D3	Uniwersalne projektowanie zajęć – metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej	Wykład	15	Projekt indywidualny	2
D4	Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej	Wykład 15 Warsztaty 15	30	Projekt indywidualny	4
D3	Nowe technologie w edukacji włączającej - metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej	Warsztaty 10	10	Zaliczenie na ocenę	1
D3	Ocenianie w edukacji włączającej	Warsztaty 10	10	Projekt indywidualny	1
D6	Praktyki zawodowe 2		60	Ocena dokumentacji praktyki	3

Opis przedmiotów wraz z efektami uczenia się:

Pedagogika specjalna

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z współczesną pedagogiką specjalną. W szczególności program obejmuje następujące zagadnienia:

- Pedagogika specjalna jako nauka interdyscyplinarna;
- Historia rozwoju kształcenia i opieki specjalnej;
- Współczesne tendencje w pedagogice specjalnej;
- Zasady wspierania szans osób z niepełnosprawnością;
- Koncepcja normalizacji i samostanowienia osób z niepełnosprawnością;
- Rozmiary i dynamika zjawiska niepełnosprawności w Polsce na tle

międzynarodowym;

- Systemy kształcenia uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami w Polsce i na świecie;
- Systemy kształcenia pedagogów specjalnych i ich przemiany;
- Dziedziny szczegółowe pedagogiki specjalnej:
 - ✓ surdopedagogika,
 - ✓ tyflopädagogika,
 - ✓ edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną,
 - ✓ edukacja osób z spektrum zaburzeń autystycznych;
 - ✓ pedagogika resocjalizacyjna,
 - ✓ pedagogika korekcyjna (terapia pedagogiczna),
 - ✓ pedagogika leczniczo-terapeutyczna.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: C.3.W1., C.3.W2., C.3.U1.; C.5.K2.

Proponowana literatura:

1. Błeszyński J.J., Baczała D., Binnebesel J. (red. nauk.) (2008). Historyczne dyskursy nad pedagogiką specjalną – w ujęciu pedagogicznym. Łódź: Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Edukacji Zdrowotnej.
2. Chrzanowska I. (2018). Pedagogika specjalna: od tradycji do współczesności. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
3. Deutsch Smith D.(2008). Pedagogika specjalna: podręcznik akademicki. T. 1 i 2. (redakcja naukowa: A. Firkowska-Mankiewicz, G. Szumski). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
4. Florian, L. (red.) (2014). The SAGE Handbook of Special Education. Vol. 1,2. Los Angeles, London, New Dehi, Singapore, Washington DC: Sage.
5. Gajdzica, Z. (red.) (2013). Człowiek z niepełnosprawnością w rezerwacie przestrzeni publicznej. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
6. Głodkowska, J. (red.) (2011). Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole ogólnodostępnej. Warszawa: Wydawnictwo APS.
7. Kauffman, J. M., Hallahan, D. P., Pullen, P.C. (2017). Handbook of Special Education. New York, London: Routledge.
8. Krause, A. (2010). Współczesne paradygmaty pedagogiki specjalnej. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
9. Olechowska, A. (2016). Specjalne potrzeby edukacyjne. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
10. Olszewski, S., Parys, K. (2016). Rozumieć chaos. Rzecz o terminach i znaczeniach im nadawanych w pedagogice specjalnej. Kraków: Wydawnictwo Naukowe UP.

Prawne podstawy kształcenia specjalnego

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z prawnymi uregulowaniami procesu kształcenia uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi. Program obejmuje następujące zagadnienia szczegółowe:

- Zasady orzekania i potrzebie kształcenia specjalnego i wydawania opinii o pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- Prawne regulacje w zakresie zapewniania bezpieczeństwa uczniom i dzieciom w placówkach edukacyjnych;
- Prawne podstawy oceniania i klasyfikowania uczniów;
- Prawne podstawy organizacji kształcenia w placówkach integracyjnych i włączających;
- Pomoc psychologiczno-pedagogiczna w szkole – regulacje prawne;
- Posługiwanie się przepisami prawa w czasie realizacji zadań w edukacji włączającej;
- Prawa rodziców i podstawy prawne współpracy z rodzicami w procesie orzekania o potrzebie kształcenia specjalnego;
- Prawne przesłanki odraczania i przyspieszania realizacji obowiązku szkolnego.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: C.3.W3., D.4.W2., D.6.W3., C.3.K1., D.4.K1.

Proponowana literatura:

1. Cybulska R., Derewlana H., Kacprzak A., Pęczek K. (2017). Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie edukacji w świetle nowych przepisów prawa oświatowego, Warszawa: ORE <https://www.ore.edu.pl/2015/03/pomoc-psychologiczno-pedagogiczna/>
2. Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej (2014). Pięć kluczowych przesłań dla edukacji włączającej. Od teorii do praktyki. Odense, Dania: Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej
3. Łaska B. (2019). Prawo oświatowe a edukacja włączająca. Warszawa: ORE.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2572 i z 2024 r. poz. 438).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 9 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2020 r. poz. 1309).
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 9 sierpnia 2020 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2023 r. poz. 1798).

Praca opiekuńczo-wychowawcza i resocjalizacyjna

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy ze specyfiką pracy opiekuńczo-wychowawczej i resocjalizacyjnej i przygotowanie do rozpoznawania potrzeb w tych zakresach i ich zaspokajania. W szczególności słuchacze poznają:

- Podstawowe pojęcia z zakresu teorii wychowania;
- Zasady wychowania;
- Problematykę wykluczenia społecznego i sposobów diagnozowania tego zjawiska;
- Metody rozpoznawania konfliktów i przemocy w grupach rówieśniczych i sposoby zapobiegania tym zjawiskom;
- Specyfikę współczesnych zachowań ryzykownych, w szczególności przemocy, agresji oraz używania substancji psychoaktywnych;
- Specyfikę pracy opiekuńczo-wychowawczej, rehabilitacyjnej, socjoterapeutycznej i resocjalizacyjnej;
- Przesłanki teoretyczne i zasady konstruowania programów profilaktyki zachowań ryzykownych.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: D.4.W1., D.4.W5., D.4.W9., D.4.W10., D.4.W11., D.4.W12. C.3.W4., D.1.U1., D.1.U2., D.4.U2., D.4.U5., D.4.U6., D.4.U7., D.4.K2.

Proponowana literatura:

1. Lane, K. L., Menzies, H. M., Ennis. R., P., Oakes, W. P. (2015). Supporting behavior for School Success. The Guilford Press: New York, London.
2. Karasowska, A. (2017). Uczeń z zaburzeniami zachowania. Budowanie strategii pracy w środowisku szkolnym. Warszawa: Wydawnictwo ORE.
3. Kołakowski, A. (2013). Zaburzenia zachowania u dzieci: Teoria i praktyka. Gdańsk: GWP.
4. Konopczyński, M. (2014). Pedagogika resocjalizacyjna. W stronę działań kreujących. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
5. Kuształ, J., Piasecka, M., Nastazjak, A., Piec, M. (2021). Wzmacnianie współpracy podmiotów edukacji w zakresie profilaktyki szkolnej. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
6. Kuształ, J. (2016). Uczeń zagrożony niedostosowaniem społecznym a profilaktyczne zadania szkoły. Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce, 11, 97-110.

Diagnostyka w pedagogice specjalnej

Celem przedmioty jest zapoznanie słuchaczy ze stanem współczesnej diagnostyki w pedagogice specjalnej. W szczególności słuchacze poznają następujące zagadnienia:

- Istota diagnozy psychopedagogicznej;
- Związki badań diagnostycznych z badaniami naukowymi;
- Ocena funkcjonalna i jej miejsce we współczesnej pedagogice specjalnej;
- Przydatność diagnostyki psychopedagogicznej dla działań edukacyjnych, opiekuńczych, rehabilitacyjnych i resocjalizacyjnych w różnego typu placówkach;
- Podstawowe obszary diagnostyczne w pedagogice;
- Logika proces diagnostycznego i jego etapy;
- Procedury i rodzaje metod diagnostycznych;
- Etyczne aspekty badań diagnostycznych;
- Opór w diagnozie i techniki radzenia sobie z nim;
- Charakterystyka wybranych metod, powszechnie stosowanych w psychopedagogicznej diagnozie przedszkolnej i szkolnej;
- Diagnoza sprawdzająca i ewaluacja skuteczności programów oddziaływań edukacyjnych, resocjalizacyjnych i terapeutycznych.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: C6.W1 – C.6.W5; C.6.U1-C.6.U4.; C.6.K1-C.6.K3.

Proponowana literatura:

1. Guziuk-Tkacz, M. (2011). *Badania diagnostyczne w pedagogice i psychopedagogice*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
2. Hornowska, E. (2009). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
3. Knopik, T., Osza, U., Domagała-Zyśk, E. (2019). Diagnoza funkcjonalna jako standard pomocy psychologiczno-pedagogicznej – od założeń teoretycznych do praktyki diagnostyczno-terapeutycznej. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 64, 163-175.
4. Krakowiak, K., Borowicz, A., Dłużniewska, A., Domagała-Zyśk, E., Kołodziejczyk, R., Marek, B., Nestorowicz-Grabias, E., Panasiuk, J., Szubielska, M. (2017). *Diagnoza specjalnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży: standardy, wytyczne oraz wskazówki do przygotowania i adaptacji narzędzi diagnostycznych dla dzieci*. Warszawa: Wydawnictwo ORE.
5. Papuda-Dolińska, B., Wiejak, K., Knopik, T. (2021). Jak przełożyć wyniki testów psychometrycznych na kody i kwalifikatory ICF? Procedura mapowania narzędzia diagnostycznego – możliwości i ograniczenia. *Edukacja*, 156,84-96.
6. Tomczak J. Ziętara R. (2008). *Kwestionariusz diagnozy i narzędzia badawcze w terapii pedagogicznej*. Kraków: Impuls.
7. Wiejak, K., Krasowicz-Kupis, G., Bogdanowicz, K.M. (2015). *Skala Prognoz Edukacyjnych SPE IBE*. Podręcznik. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Dydaktyka specjalna

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy ze stanem rozwoju współczesnej dydaktyki specjalnej. W szczególności słuchacze poznają następujące zagadnienia:

- Geneza i tendencje rozwoju dydaktyki specjalnej;
- Kierunki rozwoju dydaktyki specjalnej w Polsce i krajach anglosaskich;
- Potrzeby edukacyjne uczniów jako przesłanki procesu nauczania-uczenia się;
- Cele kształcenia specjalnego, programy kształcenia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- Kanony i zasady dydaktyki specjalnej;
- Dydaktyki szczegółowe/specjalistyczne w obrębie dydaktyki specjalnej;
- Paradygmaty w dydaktyce specjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem behawioryzmu i konstruktywizmu dydaktycznego;
- Pojęcie metod opartych na dowodach i jego znaczenie w kształceniu specjalnym;
- Skuteczne metody w kształceniu specjalnym i integracyjnym;
- Współczesne formy organizacji procesu kształcenia uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi;
- Indywidualizacja zajęć edukacyjnych w kształceniu specjalnym i integracyjnym;
- Zasady i metody ewaluacji działalności dydaktycznej w szkole;
- Projektowanie zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem optymalnych strategii i metod kształcenia;
- Wychowawcze aspekty lekcji – utrzymanie dyscypliny w klasie szkolnej, formy i metody kształcenia a kształtowanie relacji w grupach rówieśniczych i włączanie.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: C.5.W1.- C5.W3.; D.3.W6., C.5.U1., C.5.U2., C.3.K3, C.5.K1.

Proponowana literatura:

1. Byers R., Rose R. (2002). Jak zaplanować pracę z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Warszawa: APS.
2. Czekał-Kotyńska K. (2013). Nowoczesne metody dydaktyczne w procesie kształcenia. Łódź: Instytut Nauk Społeczno-Ekonomicznych.
3. Głodkowska, J. (2017). Dydaktyka specjalna: od wzorca do interpretacji. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
4. Mitchell, D. (2016). Sprawdzone metody w edukacji specjalnej i włączającej. Strategie nauczania poparte badaniami. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia Universalis.
5. Petty G. (2015). Nowoczesne nauczanie: praktyczne wskazówki i techniki dla nauczycieli, wykładowców i szkoleniowców. Sopot: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
6. Wyczęsany J. (red.) (2014). Dydaktyka specjalna: wybrane zagadnienia. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia Universalis.

Teoria edukacji integracyjnej i włączającej

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z kluczowymi ustaleniami teoretycznymi i empirycznymi na temat edukacji integracyjnej i włączającej. W szczególności słuchacze poznają następujące zagadnienia:

- Geneza edukacji integracyjnej i włączającej;
- Sposoby definiowania i cechy edukacji integracyjnej i włączającej;
- Dyskurs etyczno-prawny na temat edukacji włączającej;
- Dyskurs pragmatyczny na temat edukacji włączającej;
- Rozwiązania organizacyjno-metodyczne w edukacji włączającej;
- Profil kompetencji nauczycieli w edukacji włączającej;
- Modele współpracy nauczycieli i specjalistów w szkole włączającej i ich konsekwencje;
- Efektywność edukacji włączającej w świetle badań empirycznych;
- Polski system kształcenia uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi na tle rozwiązań międzynarodowych;
- Teoria wspólnych i swoistych potrzeb jak przesłanka teoretyczna edukacji integracyjnej i włączającej.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: D.1.W1 – D.1.W8; D.3.W7; C.3.U2; D.1.U3.; D.1.K1.

Proponowana literatura:

1. Chrzanowska, I., Szumski G. (red.) (2019). *Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole*. Warszawa: Wydawnictwo RSE.
2. Gajdzica, Z. (2013). *Kategorie sukcesów w opiniach nauczycieli klas integracyjnych*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
3. Hornby, G. (2014). *Inclusive special education. Evidence-based practices for children with special needs and disabilities*. New York, Heidelberg, London: Springer.
4. McLeskey, J., Waldron, N. L., Spooner, B., Algozzine, B. (red.) (2014). *Handbook of effective inclusive schools*. New York, London: Routledge.
5. Mitchell, D. (2016). *Sprawdzone metody w edukacji specjalnej i włączającej*. Gdańsk: Harmonia.
6. Olechowska, A. (2016). *Specjalne potrzeby edukacyjne*. Warszawa: PWN.
7. Smith, D. D. (2008). *Pedagogika specjalna. Podręcznik akademicki*. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
8. Szumski, G. (2008 i następne). *Integracyjne kształcenie niepełnosprawnych. Sens i granice zmiany edukacyjnej*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN - Wydawnictwo APS.
9. Szumski, G. (2010). *Wokół edukacji włączającej*. Warszawa: Wydawnictwo APS.

Psychologia edukacyjna i rozwojowa

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z wiedzą na temat zmian w funkcjonowaniu człowieka na kolejnych etapach rozwoju, a ze względu na charakter studiów – przede wszystkim z zagadnieniami dotyczącymi funkcjonowania dzieci i młodzieży pod względem rozwoju fizycznego i motorycznego, społecznego, emocjonalnego, moralnego, poznawczego. Po drugie, słuchacze poznają zagadnienia dotyczące psychologii edukacyjnej, przede wszystkim związanymi z procesem uczenia się, nauczania, interakcji między nauczycielem i uczniami. Zagadnienia dotyczące psychologii edukacyjnej i rozwojowej zostaną omówione ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Zagadnienia szczegółowe omawiane w ramach przedmiotu:

- Istota i znaczenie rozwoju człowieka;
- Ogólna charakterystyka przebiegu zmian rozwojowych – liniowe i stadialne modele rozwoju;
- Mechanizmy zmian rozwojowych – czynniki wywołujące rozwój i ich interakcje, okresy sensytywne w rozwoju;
- Kontekst środowiskowy w rozwoju – ekologiczne koncepcje rozwoju;
- Charakterystyka rozwoju poznawczego, społeczno-emocjonalnego i fizycznego dzieci i młodzieży;
- Psychologiczne podstawy procesu nauczania- uczenia się;
- Potencjał poznawczy ucznia a efekty uczenia się – rola inteligencji, funkcji wykonawczych i zdolności twórczych;
- Kompetencje społeczne – ich znaczenie dla przebiegu socjalizacji dzieci i młodzieży;
- Moralność jako cecha psychologiczna człowieka i prawidłowości jej kształtowania w procesie wychowania;
- Jakość życia uczniów w szkole.

W ramach realizacji przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: C.2.W1.; C.2.W2.; C.2.W3.; C.2.U1.; C.2.U2.; C.2.K2.; C.3.K2.; D.1.K1.

Proponowana literatura:

1. Brzezińska, A. (2010). Społeczna psychologia rozwoju. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
2. Holmes, J. D. (2019). Edukacja i uczenie się. 16 największych mitów. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
3. Kowalik, S. (red.) (2011). Psychologia ucznia i nauczyciela. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
4. Smogorzewska, J. (2019). Środowiska szkolne a rozwój teorii umysłu u dzieci w młodszym wieku szkolnym. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
5. Smykowski, B. (2012). Psychologia kryzysów w kulturowym rozwoju dzieci i młodzieży. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
6. Trempała, J. (red.) (2019). Psychologia rozwoju człowieka. Warszawa: Wydawnictwo PWN.

Psychologia kliniczna i rehabilitacyjna

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z podstawami psychologii klinicznej i rehabilitacyjnej dzieci i młodzieży. W ramach przedmiotu zostaną zaprezentowane następujące treści:

- Pojęcie normy, normalności i zdrowia;
- Zaburzenia zdrowia psychicznego w okresie dzieciństwa i dorastania, specyfika zaburzeń okresu dzieciństwa i adolescencji; w tym emocjonalnych i behawioralnych, całościowe zaburzenia rozwoju;
- Uwarunkowania problemów klinicznych w rozwoju dzieci i młodzieży;
- Psychologiczne następstwa niepełnosprawności;
- Psychologiczne metody diagnozy problemów związanych ze zdrowiem, chorobą i niepełnosprawnością;
- Formy pomocy psychologicznej w rozwiązywaniu problemów zdrowotnych;
- Psychologiczne konsekwencje niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej oraz choroby przewlekłej;
- Problemy życiowe i możliwości rozwojowe dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami oraz z chorobami przewlekłymi.
- Psychospołeczna adaptacja do życia z niepełnosprawnością i chorobą przewlekłą – zmiany rozwojowe, istota i uwarunkowania satysfakcjonującej jakości życia;
- Zewnętrzne i wewnętrzne zasoby w rozwijaniu potencjału dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą;
- Formy wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami i chorobami przewlekłymi.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: C.2.W4., C.2.W5., C.2.U3., C.2.K1.

Proponowana literatura:

1. Cierpiąłkowska, L. (2009). Psychopatologia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe: Scholar.
2. Kowalik, S. (2018). Stosowana psychologia rehabilitacji. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe: Scholar.
3. Majewicz, P. (2019). Rehabilitacja osób z niepełnosprawnością z perspektywy psychologii pozytywnej. Człowiek – Niepełnosprawność – Społeczeństwo, 44 29-49.
4. Pisula, E. (2015). Autyzm: od badania mózgu do praktyki psychologicznej. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
5. Vash, C.L., Crewe, N.M. (2004). Psychology of disability. New York: Springer.
6. Zasepa, E. (2014). Problemy zdrowia psychicznego u osób z Zespołem Downa. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.

Praca z rodziną dzieci z niepełnosprawnością

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z problematyką wsparcia rodzin dzieci z niepełnosprawnościami. W ramach przedmiotu zostaną zaprezentowane następujące treści:

- Koncepcje adaptacji rodziny w kontekście niepełnosprawności lub choroby przewlekłej dziecka i ucznia, problemy adaptacji, utrudnienia życiowe, wsparcie społeczne;
- Uwarunkowania specyfiki pracy z rodzinami dzieci i uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, założenia i metody wspierania rodzin dzieci w całym cyklu jego życia;
- Możliwości wspierania funkcjonowania dzieci i uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami w rodzinach;
- Zagadnienia relacji między rodzinami dzieci i uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami a specjalistami.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: C.3.W5., C.2.U2., C.3.K4.

Proponowana literatura:

1. Bartnikowska, U., Ćwirynkało, K. (2013). Rodziny adopcyjnej i zastępcze dziecka z niepełnosprawnością. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
2. Dryżałowska, G. (2008). Pokochaj mnie mamo! Dwadzieścia dziewięć kroków do akceptacji niepełnosprawności dziecka. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
3. Liberska, H. (red.) (2011). Rodzina z dzieckiem niepełnosprawnym – możliwości i ograniczenia rozwoju, Warszawa: Difin.
4. Pisula, E. (2007). Rodzice i rodzeństwo dzieci z zaburzeniami rozwoju. Warszawa: Wydawnictwo UW.
5. Szczepkowska, K. (2019). Współpraca z rodzicami, czyli jak rozmawiać o edukacji włączającej. Warszawa: Wydawnictwo ORE.
6. Twardowski, A. (2022). Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci z niepełnosprawnościami w środowisku rodzinnym. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

Uniwersalne projektowanie zajęć – metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z celami i metodyką uniwersalnego projektowania zajęć a także nauczenie ich przygotowywania materiałów dydaktycznych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. W ramach przedmiotu słuchacze poznają następujące zagadnienia:

- Geneza uniwersalnego projektowania nauczania i jego przesłanki teoretyczne;
- Style poznawcze i strategie uczenia się w grupach heterogenicznych;
- Zasady uniwersalnego projektowania zajęć;

- Cykl projektowania zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metodyki projektowania uniwersalnego;
- Wytyczne do uniwersalnego projektowania zajęć i materiałów dydaktycznych;
- Specyfika funkcjonowania poznawczego uczniów z różnymi niepełnosprawnościami a uniwersalne projektowanie;
- Adaptacje polskich podręczników szkolnych zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego;
- Sposoby projektowania zajęć i pomocy zgodnie z metodyką uniwersalnego projektowania.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: D.3.W1., D.3.W3., D.3.U1., D.3.U2., C.3.K3. C.5.K3.

Proponowana literatura:

1. Chimicz, D., Prokopiak, A. (2021). Koncepcja projektowania uniwersalnego w edukacji. *Szkoła Specjalne*, 1, 28-38.
2. Grygier U., Sikorska I. (2008), *Mój uczeń pracuje inaczej*. Wskazówki metodyczne, Małopolski Niepubliczny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli przy Ośrodku Twórczej Edukacji "Kangur".
3. McTighe, J., Silver, H. F. (2021), *Uczyć (się) głębiej. Jak to zrobić w klasie*, Tłum. Anna Dzierzgowska. Warszawa: Wydawnictwo Centrum Edukacji Obywatelskiej.
3. Knopik, T., Papuda-Dolińska, B., Wiejak, K., Krasowicz-Kupis, G. (2021). Projektowanie uniwersalne jako perspektywa metodyczna edukacji włączającej. Niepełnosprawność. *Dyskursy Pedagogiki Specjalnej*, 42, 53-69.
4. Marzano, R., J. (2012). *Sztuka i teoria skutecznego uczenia się*, Warszawa: Civitas.
5. Naprawa R., Tanajewska A., Mach C., Szczepańska K. (2018). *Dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i możliwości psychofizycznych uczniów, realizowanych w ramach prowadzonych zajęć edukacyjnych z podziałem na poszczególne edukacje oraz na zajęciach specjalistycznych. I etap edukacyjny*. Gdańsk: Grupa Wydawnicza Harmonia.
6. Naprawa R., Tanajewska A., Mach C., Szczepańska K. (2019). *Dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i możliwości psychofizycznych uczniów, realizowanych w ramach prowadzonych zajęć edukacyjnych z podziałem na poszczególne edukacje oraz na zajęciach specjalistycznych. II etap edukacyjny*. Gdańsk: Grupa Wydawnicza Harmonia.
7. Olechowska, A. (2021). Uniwersalne projektowanie dla uczenia się – możliwość czy utopia? *Edukacja*, 156, 42-56.
8. Rapp, W. H. (2014). *Universal Design for Learning in Action*. Baltimore, London, Sydney: Paul H. Brookes.

Programy wychowawcze w edukacji integracyjnej i włączającej

Celem przedmiotu jest szczegółowe omówienie zagadnień dotyczących rozwoju społecznego dzieci i młodzieży, a przede wszystkim zapoznanie słuchaczy z możliwościami dotyczącymi rozwijania umiejętności społecznych u dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami i bez niepełnosprawności. Słuchacze poznają:

- Środowisko społeczne klasy i szkoły, zasady życia społecznego, relacje społeczne i pozycja społeczna ucznia w szkole i klasie;
- Konflikty w klasie;
- Rozpoznanie sytuacji kryzysowych. Reakcje na zachowania niepożądane.
- Kształtowanie i zmiana postaw uczniów;
- Programy i metody służące wspomaganie rozwoju umiejętności i kompetencji społecznych;
- Sposoby ewaluacji oddziaływań i narzędzia służące tej ewaluacji. Będą mieli również okazję do zaprojektowania własnych przykładowych zajęć służących rozwojowi społecznemu dzieci i młodzieży.

W ramach realizacji przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się:
D.4.W4.; D.4.W6. - D.4.W8.; D.4.W13.; D.4.U4.; D.4.U8. - D.4.U10.; C.2.K2.; C.3.K2.;
D.1.K1.; D.3.K1.

Proponowana literatura:

1. Chrzanowska, I, Szumski, G. (2019). Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole. Warszawa: Wydawnictwo FRSE.
2. Mackenzi R. (2012). Kiedy pozwolić, kiedy zabronić? Gdańsk: GWP.
3. Sowisło M. (2017). Dla dobra dziecka. O warsztacie pracy nauczyciela wychowawcy. Kraków: Impuls
4. Sanford Harmony. Wychowanie przedszkolne. Pakiet metodyczny. Warszawa: Wydawnictwo PWN.
5. Puchała, E. (2009). Szkołą jako wspólnota osób. Warszawa: Wydawnictwo CMPPP.
6. Rudek, I. (2007). Od niechęci do akceptacji. O wychowaniu dzieci do tolerancji wobec osób niepełnosprawnych. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
7. Smogorzewska, J., Szumski, G. (2015). Rozwijanie kompetencji społecznych dzieci przedszkolnych. Teoria – Metodyka- Efekty. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Diagnoza potrzeb edukacyjnych, planowanie, realizacja i monitoring działań wspierających

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z problematyką wielospecjalistycznej oceny funkcjonowania dzieci ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi i działań

wspierających rozwój dziecka. W ramach przedmiotu zostaną zaprezentowane następujące treści:

- Podstawy, cele, założenia, obszary i cechy diagnozy;
- Przydatność metod diagnostycznych w ocenie specyfiki zaburzeń w rozwoju; wybrane metody oceny funkcjonowania edukacyjnego, fizycznego, psychicznego i społecznego dzieci i uczniów oraz czynników środowiskowych wpływających na to funkcjonowanie.
- Problematyka procesu diagnozowania zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych; założenia różnicowej i funkcjonalnej oceny;
- Kryteria diagnostyczne (ICD, DSM, ICF);
- Wybrane narzędzia diagnozy potrzeb edukacyjnych;
- Założenia i zasady konstruowania indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz zasady i metody ich ewaluacji.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: C.6.W1., C.6.W3., C.6.W4., D.2.W1., D.2.W2., C.6.U2., C.6.U3., C.6.U4., D.2.U2. - D.2.U4., C.6.K1., C.6.K2., D.2.K1., D.2.K2.

Proponowana literatura:

1. American Psychiatric Association, Gałęcki P., Pilecki M.W., Rymaszewska J., Szulc A., Wciórka J., Sidorowicz S. (red.). (2019). Kryteria diagnostyczne zaburzeń psychicznych DSM-5® . Wrocław: Edra Urban & Partner.
2. Brzeziński, J., Kowalik, S. (1998). Społeczne uwarunkowania diagnozy klinicznej (s. 187-364). W: H. Sęk (red.). Społeczna psychologia kliniczna. Warszawa: PWN.
3. Chojak M. (2021). Nauczycielska diagnoza pedagogiczna w przedszkolu i w szkole, Warszawa: Difin SA.
4. Cytowska B., Winczura B. (2006). Dziecko z zaburzeniami w rozwoju. Konteksty diagnostyczne i terapeutyczne. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls. [wybrane fragmenty].
5. Gruszczyk-Kolczyńska E. (2005). Dzieci ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się matematyki. Przyczyny, diagnoza, zajęcia. Warszawa: WSiP.
6. Jarosz, E. Wysocka, E. (2006). Diagnoza psychopedagogiczna. Podstawowe problemy i rozwiązania. Warszawa: Akademickie Żak.
7. Knopik, T. (2022). Ocena funkcjonalna jako standard współpracy międzypodmiotowej na rzecz kompleksowego wspierania rozwoju uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi. Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze, 610, 27-41.
8. Krasowicz-Kupis, G., Wiejak, K., Gruszczyńska, K. (2015). Katalog metod diagnozy rozwoju poznawczego dziecka na etapie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Warszawa: Wydawnictwo IBE.
9. Marcinkowska, B. (2004). Diagnoza umiejętności funkcjonalnych dzieci z niepełnosprawnością intelektualną. W: J. Głodkowska, A. Giryński (red.).

- Osobowość, samorealizacja, odpowiedzialność, bezpieczeństwo, autonomia. Teoria, empiria i praktyka w rehabilitacji osób z niepełnosprawnością umysłową od dzieciństwa do późnej dorosłości. Warszawa: APS.
10. Paluchowski W. J. (2007). Diagnostyka psychologiczna: proces - narzędzia - standardy. Warszawa: Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne.
 11. Pużyński S. (2007). Klasyfikacja zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania w ICD-10: badawcze kryteria diagnostyczne. Kraków: Uniwersyteckie Wydawnictwo Medyczne Vesalius.
 12. Schopler, E., Reichler, R.J., Bashford, A., Lansing, M.D., Marcus, L.M. (1995). Profil Psychoedukacyjny. Indywidualizowana ocena i terapia dzieci autystycznych oraz dzieci z zaburzeniami rozwoju. Gdańsk: SPOA.
 13. Tomczak, J., Ziętara, R. (2018). Kwestionariusz diagnozy i narzędzia badawcze w terapii pedagogicznej. Kraków: Impuls.
 14. Witkowski T. (1988). Metody PAC i PAS w społecznej rewalidacji upośledzonych umysłowo. Warszawa: Centralny Ośrodek Metodyczny Poradnictwa Wychowawczo-Zawodowego MEN.
 15. Wołowicz A., Marcinkowska B. (2010). Wielospecjalistyczna ocena poziomu funkcjonowania i konstruowanie indywidualnych programów dla osób z głębszą niepełnosprawnością intelektualną. Warszawa: Wydawnictwo APS.

Metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z metodami i zasadami organizacji nauczania w grupie zróżnicowanej. W szczególności słuchacze poznają:

- Metody konwencjonalne i niekonwencjonalne sprzyjające pracy w zróżnicowanych grupach dzieci i uczniów;
- Zasady projektowania zajęć edukacyjnych z uwzględnieniem klimatu klasy, elastyczności doboru stosowanych metod oraz indywidualizowania zadań, treści i form pracy dostosowanych do potrzeb uczniów;
- Sposoby adaptacji środków i materiałów dydaktycznych zgodnie z zasadami uniwersalnego projektowania;
- Sposoby rozwijania ciekawości, aktywności i samodzielności uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi;
- Rolę współpracy i wsparcia rówieśniczego w procesie uczenia się;
- Dostosowanie form i warunków sprawdzania wiedzy.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: D.3.W1.-D.3.W3.; D.3.W5.-D.3.W6.; C.5.U1.- C.5.U3.; D.3.U1. - D.3.U4.; C.5.K2.; D1.K2.

Polecana literatura:

1. Brownell, M.T., Smith, S.J., Crockett, J. B., Griffin, C. C. (2012). Inclusive Instruction. Evidence-Based Practiciones for Teaching Students with Disabilites.

New York, London: The Guilford Press.

2. Czelakowska, D. (2007). Inteligencja i zdolności twórcze dzieci w początkowym okresie edukacji. Rozpoznawanie i kształcenie. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
3. Knopik, T., Papuda-Dolińska, B., Wiejak, K., Krasowicz-Kupis, G. (2021). Projektowanie uniwersalne jako perspektywa metodyczna edukacji włączającej. Niepełnosprawność. Dyskursy Pedagogiki Specjalnej, 42, 53-69.
4. Mitchell, D. (2016). Sprawdzone metody w edukacji specjalnej i włączającej. Strategie nauczania poparte badaniami. Gdańsk: Wydawnictwo Harmonia Universalis.
5. Murawski, W. W., Scott, K. L. (2017). What Really Work with Exceptional Learners. Thousand Oaks: Corwin.
6. Narkun-Jakubińska, Z., Smogorzewska, J., Trębacz-Ritter, A., Wołowicz, A., Szumski, G. (2022). Współnauczanie w praktyce – poradnik metodyczny dla nauczycieli i nauczycieli współorganizujących kształcenie w oddziałach ogólnodostępny i integracyjnych. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.

Nowe technologie w edukacji włączającej -metodyka kształcenia w grupie zróżnicowanej

Celem przedmiotu jest zapoznanie słuchaczy z możliwościami wykorzystania nowych technologii, w tym technologii informacyjno – komunikacyjnych (TIK) w edukacji włączającej. W szczególności słuchacze zapoznają się z następującymi zagadnieniami:

- Znaczenie technologii informacyjno–komunikacyjnych w edukacji włączającej dzieci i młodzieży;
- Pozytywne strony jak i negatywne skutki stosowania TIK w nauczaniu;
- Indywidualizacja treści i stopnia trudności zadań z wykorzystaniem TIK;
- Wykorzystanie TIK jako metody wspomagającej komunikację z uczniami o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych;
- Wykorzystanie TIK do wspierania kompetencji społeczno-poznawczych i budowania relacji rówieśniczych w grupach zróżnicowanych.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: D.3.W4., D.4.W3., D.4.U3., D.2.K1., D.3.K1.

Proponowana literatura:

1. Brosiło J. TI w pracy z uczniem SPE na WPE. [online]. [dostęp: 10.12.2022]. [Dostępny w Internecie: <https://iwe.mat.umk.pl/iwe19/tom-iwe2019/16.pdf>]
2. Czechowska Z., Majkowska J. (2016). Dlaczego TIK w szkole specjalnej? Meritum, 43, 2016.
3. Czechowska Zyta, Majkowska Jolanta. (2020).TIK na specjalne zamówienie, czyli jak efektywnie wykorzystać technologie informacyjno-komunikacyjne w edukacji i terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dostępny w internecie: <http://www.bc.ore.edu.pl/Content/1074/tik-na-specjalne-zamowienie.pdf> 4.

4. Dobrowolska M. Wykorzystanie TIK w nauczaniu i uczeniu się uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. [online]. [dostęp 10.12.2022]. Dostępny w internecie: <https://www.ore.edu.pl/2019/05/wykorzystanie-tik-w-nauczaniu-i-uczeniu-sie-uczniow-zespecialnymi-potrzebami-edukacyjnymi/5>.
5. Florkiewicz-Borkowska M. TIK dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dostępny w internecie: <https://edunews.pl/nowoczesna-edukacja/ict-w-edukacji/3439-tik-dla-dzieci-ze-specjalnymi-potrzebami-edukacyjnymi>
6. Płusa A. (2017). Innowacyjne działania w zakresie wykorzystania technologii informacyjnokomunikacyjnych w edukacji ucznia z zespołem Aspergera. Dostępny w internecie: <https://www.ore.edu.pl/2017/10/materialy-do-pobrania/>

Ocenianie w edukacji włączającej

Celem przedmioty jest zapoznanie słuchaczy z problemami oceniania w klasach włączających i sposobami przezwyciężania tych problemów. W szczególności słuchacze poznają:

- Społeczny kontekst oceniania w klasie włączającej; funkcje oceny szkolnej i sposoby ich realizacji;
- Motywacyjna rola oceniania nauczycielskiego; tradycyjne i nowoczesne sposoby monitorowania i oceniania postępów uczniów;
- Ocenianie szkolne a udzielanie informacji zwrotnej uczniom;
- Efektywność dydaktyczna informacji zwrotnej i jej uwarunkowania w świetle badań empirycznych;
- Pojęcie i metody oceniania wspierającego;
- Projektowanie systemów oceniania wspierającego dla klas włączających.

W ramach przedmioty zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: D.3.W8., D.3.U3., D.3.U4., C.5.K1., C.5.K2.

Proponowana literatura:

1. Black, P., Harison Ch., Lee C., Marshall B., Wiliam D. (2006) Jak oceniać, aby uczyć? Warszawa: Centrum Edukacji Obywatelskiej.
2. Chrzanowska, I., Szumski, G. (red.) (2019). Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole. Warszawa: Wydawnictwo FRSE.
3. Misiorna E., Michalak R. (2011). Ocenianie jako mechanizm wspierania rozwoju dziecka. Mit czy rzeczywistość, [w:] Dziecko w szkolnej rzeczywistości. Założony a rzeczywisty obraz edukacji elementarnej, red. H. Sowińska, Poznań: Wydawnictwo UAM.
4. Sterna, D. (2016). Uczę się uczyć. Ocenianie kształtujące w praktyce. Warszawa:

Centrum Edukacji Obywatelskiej.

5. Tłuściak-Deliowska, A., Czyżewska, M. (2018). Od funkcji oceniania do kultury samoregulowanego uczenia się, czyli rozprawa o ocenianiu kształtującym. Przegląd Pedagogiczny, 1, 69-81.

Praktyki zawodowe 1

Celem przedmiotu jest zweryfikowanie przez słuchaczy wiedzy teoretycznej i nabycie praktycznych umiejętności pracy na stanowisku nauczyciela współorganizującego kształcenie w edukacji włączającej w przedszkolu i/lub edukacji wczesnoszkolnej. W szczególności słuchacze zdobędą wiedzę i umiejętności odnośnie do następujących zagadnień:

- Specyfika funkcjonowania przedszkoli lub szkół w systemie oświaty;
- Organizacja pracy i zadań poszczególnych pracowników;
- Rodzaje prowadzonej dokumentacji przez placówki i sposoby jej wykorzystywania;
- Zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolach lub uczniom w szkołach;
- Identyfikowanie wewnętrznych i zewnętrznych zasobów ważnych dla rozwijania potencjału dzieci i uczniów z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą;
- Analizowanie dokumentów i prac dzieci i wykorzystywanie zdobytej wiedzy do planowania oddziaływań dydaktycznych, opiekuńczych i terapeutycznych;
- Obserwowanie funkcjonowania dzieci i uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w różnych sytuacjach, w tym ich relacji z innymi i pozycji w grupie;
- Praca w wielospecjalistycznym zespole, pełnienie w nim roli nauczyciela wspomagającego,
- Planowanie i podejmowanie działań pedagogicznych.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: D.6.W1.-D.6.W3.; C.2.U4., C.5.U3., C.6.U1. D.4.U1, D.6.U1., D.6.U2.,C.3.K2.; C.5.K1.; C.6.K3.; D.3.K1.; D.6.K1.

Praktyki zawodowe 2

Celem przedmiotu jest zweryfikowanie przez słuchaczy wiedzy teoretycznej i nabycie praktycznych umiejętności pracy na stanowisku nauczyciela współorganizującego kształcenie w edukacji włączającej w klasach IV-VIII szkoły podstawowej. W szczególności słuchacze zdobędą wiedzę i umiejętności odnośnie do następujących zagadnień:

- Specyfiki funkcjonowania przedszkoli lub szkół w systemie oświaty;
- Organizacja pracy i zadań poszczególnych pracowników;
- Rodzaje prowadzonej dokumentacji przez placówki i sposoby jej wykorzystywania;
- Zasady zapewniania bezpieczeństwa dzieciom w przedszkolach lub uczniom w szkołach;
- Identyfikowanie wewnętrznych i zewnętrznych zasobów ważnych dla rozwijania potencjału dzieci i uczniów z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą;

- Analizowanie dokumentów i prac dzieci i wykorzystywania zdobytej wiedzy do planowania oddziaływań dydaktycznych, opiekuńczych i terapeutycznych;
- Obserwowanie funkcjonowanie dzieci i uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi w różnych sytuacjach, w tym ich relacji z innymi i pozycję w grupie;
- Pracy w wielospecjalistycznym zespole, pełnienia w nim roli nauczyciela wspomagającego, planowania i podejmowania działań pedagogicznych.

W ramach przedmiotu zostaną osiągnięte następujące efekty uczenia się: D.6.W1.-D.6.W3.; C.2.U4., C.5.U3., C.6.U1., D.4.U1., D.6.U1., D.6.U2., C.3.K2.; C.5.K1; C.6.K3.; D.3.K1.; D.6.K1.

Wymiar, zasady i forma odbywania praktyk zawodowych oraz liczba punktów ECTS, jaką uczestnik studiów podyplomowych musi uzyskać w ramach tych praktyk

Praktyka jest obowiązkowym elementem kształcenia na studiach podyplomowych „Pedagog specjalny w edukacji włączającej”. W trakcie praktyk studenci zdobywają doświadczenie i wykorzystują zdobytą podczas studiów wiedzę w trakcie prowadzonych zajęć w instytucjach związanych merytorycznie ze specjalnością studiów podyplomowych.

Wymiar odbywania praktyk zawodowych:

- 60 godzin praktyk zawodowych na stanowisku nauczyciela współorganizującego kształcenie w edukacji włączającej w przedszkolu i/lub edukacji wczesnoszkolnej – **3 pkt**,
- 60 godzin praktyk zawodowych na stanowisku nauczyciela współorganizującego kształcenie w edukacji włączającej w klasach IV-VIII szkoły podstawowej – **3 pkt**,

Zaliczenie praktyk odbywa się na podstawie dokumentacji w postaci wypełnionego dzienniczka praktyk, scenariuszy przeprowadzonych zajęć, protokołów hospitacji oraz końcowej oceny opisowej (opinia), zakończonej oceną w stopniu (w skali 2-5). Dokument powinien posiadać pieczęć placówki i niezbędny podpis specjalisty oraz dyrektora placówki.

Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się osiągniętych przez uczestnika studiów podyplomowych w trakcie całego cyklu kształcenia.

Sposoby weryfikacji i oceny efektów uczenia się zaliczeń i egzaminów określone są w części B sylabusów na dany rok akademicki.

Warunki ukończenia studiów podyplomowych oraz sposób określenia wyniku studiów podyplomowych na świadectwie ukończenia studiów podyplomowych.

Warunkiem ukończenia studiów będzie uzyskanie zaliczeń ze wszystkich przedmiotów realizowanych w ramach studiów.